

Екологічна складова програм політичних партій, що беруть участь у місцевих виборах в Україні у 2015 році

Аналітичний документ

21 жовтня 2015 року

ЗМІСТ:	Резюме	2
	Вступ	3
	1. Екологічні питання в програмах політичних партій, що беруть участь у місцевих виборах 2015 року.	4
	2. Аналіз предметних сфер охорони довкілля у програмах політичних партій, що беруть участь у місцевих виборах 2015 року.	6
	Висновки	8
	Додаток 1. Перелік партій, що беруть участь у місцевих виборах 2015 року.	9

РЕЗЮМЕ

У даному аналітичному документі експерти Ресурсно-аналітичного центру «Суспільство і довкілля» аналізують та порівнюють програми політичних партій, що беруть участь у місцевих виборах 25 жовтня 2015 року. Усі висновки та міркування, викладені у цьому аналітичному документі, є незалежною та неупередженою позицією експертів Ресурсно-аналітичного центру «Суспільство і довкілля».

Відповідно до нещодавно прийнятого Закону України «Про місцеві вибори» від 14.07.2015 №595-VIII, кандидати до обласних, районних, міських, районних у містах, сільських, селищних рад, сільських, селищних, міських голів та старост не зобов'язані подавати до Центральної виборчої комісії свої передвиборні програми, тому аналіз екологічної складової місцевих виборів ми базували виключно на положеннях доступних програм політичних партій.

При аналізі екологічної складової в програмах партій можна побачити, що такі положення має зовсім не високий відсоток партій – лише 52 партії, що складає лише 39,4% усіх партій, що беруть участь у місцевих виборах.

Під час дослідження змісту самих програм на наявність та якісне наповнення екологічного змісту програм політичних партій, що мають екологічну складову, ми виявили, що ґрунтовні (достатньо детальні) положення в своїх програмах має 31 політична партія, мінімальні чи декларативні положення має 21 політична

партія. Мінімальні положення можуть стосуватись лише питання відходів, екологічної безпеки, ресурсозбереження, стандартів питної води, сталого розвитку. Часто в програмах політичних партій присутні лише декларативні положення у формі гасел та роздумів на тему, які не дають уявлення про можливу діяльність та прагнення партії у сфері охорони довкілля.

Зрозуміло, що багато положень, які згадуються в програмних документах партій, стосуються питань національного рівня. Тим не менше, зустрічаємо чимало положень щодо екологічних проблем, які можна ефективно вирішувати власне на місцевому рівні. Деякі політичні партії прямо зазначають у своїх програмах про необхідну діяльність на місцевому рівні.

Найпопулярнішими екологічними питаннями в програмах політичних партій, що беруть участь у місцевих виборах, є екологічна безпека, «зелена» економіка, відходи, альтернативна енергетика, фінансові аспекти охорони довкілля, ресурсоефективність, сталий розвиток, охорони земельних ресурсів, вода, природно-заповідний фонд, ліси, екологічно чисті продукти, відповідальність за забруднення довкілля, впровадження європейських стандартів охорони довкілля та інші.

ВСТУП

У даному аналітичному документі експерти Ресурсно-аналітичного центру «Суспільство і довкілля» аналізують та порівнюють програми політичних партій, що беруть участь у місцевих виборах 25 жовтня 2015 року.

Основна мета дослідження – виявити й оцінити пріоритетність питань довкілля у порядку денному політичних партій та їх майбутній діяльності на місцевому рівні, а також подати виборцям, що небайдужі до питань довкілля і враховують їх при виборі представника тої чи іншої політичної сили, матеріал для роздумів та правильного прийняття рішення.

Питання охорони довкілля відіграють у сучасному світі важливу роль. Але вони є важливими не лише на глобальному та національному рівні. Вирішення тих чи інших екологічних проблем часто потребує дій на місцевому рівні та має бути частиною місцевої політики та місцевих програм/планів/стратегій. Тенденції децентралізації, передання повноважень на місцевий рівень, ще більше привертають увагу до екологічних питань як складової місцевого розвитку. Тому існує потреба з'ясувати, які екологічні питання стоятимуть на порядку денному нової місцевої влади.

Результати дослідження Ресурсно-аналітичного центру «Суспільство і довкілля» базуються на аналізі програм політичних партій, що беруть участь у місцевих виборах 2015 року. У випадку наявності окремої програми для

місцевих виборів, ми аналізували саме таку програму.

Відповідно до нещодавно прийнятого Закону України «Про місцеві вибори» від 14.07.2015 №595-VIII, кандидати до обласних, районних, міських, районних у містах, сільських, селищних рад, сільських, селищних, міських голів та старост не зобов'язані подавати до Центральної виборчої комісії свої передвиборні програми, тому аналіз екологічної складової місцевих виборів ми базували виключно на положеннях доступних програм політичних партій.

Для цілей даного дослідження під «екологічними питаннями» чи «екологічною складовою» розуміємо питання, пов'язані з охороною навколишнього середовища, покращенням стану довкілля, підвищенням рівня екологічної безпеки, інтеграцією екологічних питань в інші сфери суспільного життя, формуванням та реалізацією екологічної політики та екологічного законодавства в Україні та на місцевому рівні.

Це дослідження є власною ініціативою Ресурсно-аналітичного центру «Суспільство і довкілля». Воно не фінансується жодною політичною партією, донорською організацією чи іншою групою. Висновки та міркування, викладені в аналітичному документі, є незалежною та неупередженою позицією експертів Центру.

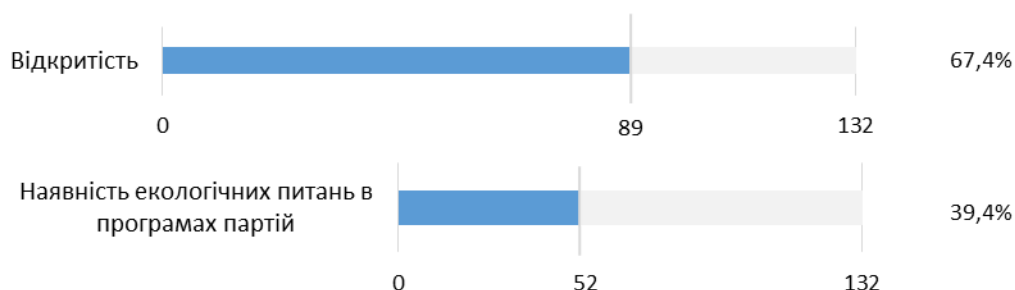
1. ЕКОЛОГІЧНІ ПИТАННЯ В ПРОГРАМАХ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ, ЩО БЕРУТЬ УЧАСТЬ У МІСЦЕВИХ ВИБОРАХ 2015 РОКУ

З метою виявити пріоритетність питань охорони довкілля тієї чи іншої партії, що бере участь у місцевих виборах 2015 року, ми проаналізували програми таких політичних партій. Відповідно до інформації, представленої на веб-сторінці Центральної виборчої комісії (<http://www.cvk.gov.ua/pls/vm2015/wm001>), участь у місцевих виборах 2015 року візьмуть 132 політичні партії (перелік додається у Додатку 1 до цього аналітичного документу).

Оскільки політичні партії чи кандидати, які ними висуваються, не повинні подавати свою передвиборну програму, як це було на попередніх виборах, то вкрай важливим критерієм оцінки таких партій є їх відкритість, тобто доступність програмних документів для виборців.

Ми провели аналіз наявності в партій веб-сторінки чи її присутності у соціальних мережах (Facebook, Вконтакте), на основі якого можна зробити висновок, що 89 партій із 132 є доступними для виборців в мережі Інтернет, що складає 67,4%. Багато партій, особливо із новостворених, не мають жодного інформаційного ресурсу, де б можна було висвітлювати програмні обіцянки до місцевих виборів.

При аналізі екологічної складової в програмах партій можна побачити, що такі положення має зовсім не високий відсоток партій – лише 52 партії, що складає лише 39,4% усіх партій, що беруть участь у місцевих виборах. У Додатку 1 до документу партії, що мають екологічну складову, позначені курсивом.

Діаграма 1. Наявність екологічної складової в програмах політичних партій, що беруть участь у місцевих виборах 2015 року

Якщо проаналізувати партії, відсоток кандидатів яких у загальній кількості кандидатів складає більше 1%, на предмет наявності в програмах цих партій екологічних положень, то ситуація виглядатиме наступним чином: 10 партій з 18 мають у своїх програмах екологічні положення, а саме:

- Політична партія «Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»
- Політична партія «Українське об'єднання патріотів – УКРОП»
- Політична партія «Наш край»
- Політична партія «Всеукраїнське об'єднання «Свобода»
- Аграрна партія України
- Політична партія «Громадянська позиція»

- Політична партія «Об'єднання «Самопоміч».

Відповідно, не мають екологічних положень в своїх програмах такі партії:

- Партія «Блок Петра Порошенка «Солідарність»
- Радикальна партія Олега Ляшка
- Політична партія «Опозиційний блок»
- Партія «Відродження»
- Політична партія «Громадський рух «Народний контроль»
- Політична партія «Нова держава»
- Політична партія «Соціалісти»
- Політична партія «Партія простих людей Сергія Капліна».

Зрозуміло, що наявність в програмі партії положень щодо питань охорони довкілля, не є запорукою того, що партія впроваджуватиме їх в життя, особливо, беручи до уваги рівень включення тих чи інших питань до програми.

Велика кількість програм мають чисто декларативні чи зовсім мінімальні положення з питань охорони довкілля, що робить реалізацію такого пріоритету чистою формальністю.

Під час аналізу змісту самих програм на наявність та якісне наповнення екологічного змісту програм політичних партій, що мають екологічну складову, ми виявили, що ґрунтовні (достатньо детальні) положення в своїх програмах має 31 політична партія, мінімальні чи декларативні положення має 21 політична партія.

Серед тих, які мають детальні положення можна окремо виділити ще дві групи партій:

(1) ті, які мають комплексне бачення екологічної ситуації та пропонують детальний план дій з питань охорони довкілля. В цю групу можна виділити такі партії:

- Соціал-демократична партія України
- Соціал-демократична партія України (об'єднана)
- Політична партія «Українське об'єднання патріотів «УКРОП».

(2) ті, які мають спеціальні екологічні питання, що стосуються якоїсь певної групи питань, наприклад, сільського господарства. До цієї групи можна віднести такі політичні партії:

- Аграрна партія України
- Всеукраїнська партія духовності і патріотизму
- Молодіжна партія України
- Селянська партія України.

Мінімальні положення можуть стосуватись лише питання відходів, екологічної безпеки, ресурсозбереження, стандартів питної води, сталого розвитку.

Часто в програмах політичних партій присутні лише декларативні положення у формі гасел та роздумів на тему, які не дають уявлення про можливу діяльність та прагнення партії у сфері охорони довкілля. Це, наприклад, такі формулювання: «Економічний розвиток без екології – це спустошення землі», «Екологічно чиста економіка і морально чиста політика», «Суспільство повинно жити в гармонії з природою», «Добиватися повернення людини обличчям до природи» та інші.

2. АНАЛІЗ ПРЕДМЕТНИХ СФЕР ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ У ПРОГРАМАХ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ, ЩО БЕРУТЬ УЧАСТЬ У МІСЦЕВИХ ВИБОРАХ 2015 РОКУ

Цілісне бачення екологічної проблематики має лише декілька партій, які висунули своїх кандидатів на місцевих виборах 2015 року. Програми таких партій мають досить вагомий перелік екологічно важливих проблем, пропонують шляхи їх вирішення та розуміють взаємодію питань довкілля з іншими сферами суспільного життя.

Більшість програмних документів, що мають детальну характеристику екологічної проблематики, зосереджують свою увагу на якомусь тематичному спектрі питань. Наприклад, (1) екологічна безпека, зменшення викидів в атмосферу, поверхневі води та зменшення відходів, забезпечення чистою питною водою і збільшення площі лісів (політична партія «Україна соборна»); (2) запровадження екологічних податкових реформ, скасування усіх екологічно шкідливих дотацій, збільшення податків за використання надр і забруднення навколишнього середовища, забезпечення урядової підтримки компаній та домогосподарств щодо ресурсоефективних інновацій (політична партія «Патріот»); (3) запровадження екологічно безпечних промислових технологій, розробка альтернативних технологій виробництва пального для транспорту і промисловості, запровадження ефективної системи утилізації відходів (політична партія «Конгрес Українських Націоналістів»); та інші.

Зрозуміло, що багато положень, які згадуються в програмних документах партій, мають відношення до питань національного рівня. Тим не менше, зустрічаємо чимало положень щодо екологічних проблем, які можна ефективно вирішувати власне на місцевому рівні.

Деякі політичні партії прямо зазначають у своїх програмах про необхідну діяльність на місцевому рівні. Наприклад, політична партія «Демократичний альянс» у своїй програмі вказує, які дії підтримуватиме на місцевому рівні (розробка та впровадження цільових програм зі створення зелених зон, екологізації будинків, програм ефективного використання питної води, підтримка бізнесу зі сортування та переробки сміття, програм боротьби з шумом та ін.). Політична партія «Українське об'єднання патріотів – УКРОП» у своїй програмі згадує питання децентралізації і регіонального включення екологічної політики («поступова передача в регіони та громади повноважень і прав управління частиною природних ресурсів, здебільшого відновлюваних»). Політична партія «Союз лівих сил» говорить про наповнення місцевих бюджетів коштами від використання природних ресурсів та проведення природозахисних заходів у сільських громадах за рахунок держави.

Незважаючи на велику кількість екологічних питань в програмах політичних партій, що беруть участь у місцевих виборах 2015 року, можна виділити певні акценти – питання, на які політичні партії звертають найбільше уваги.

Безперечними лідерами найпопулярніших питань є питання, які не є суто природоохоронними, а мають тісний взаємозв'язок з іншими сферами суспільного життя, як от економіка («зелена» економіка, екологізація економіки, екологічно чисте виробництво), енергетика (альтернативна енергетика, «зелена» енергетика, відновлювана енергетика), здоров'я (зв'язок стану довкілля і здоров'я населення), сталий розвиток (поєднання

економічних, соціальних та екологічних питань).

Інша важлива група питань – питання відходів (сміття), води (включаючи питну), повітря (якість атмосферного повітря, викиди). Ці тематичні сфери також досить популярні в програмах партій. Окрім цього, така тематика є важливою складовою власне місцевого рівня.

Неабияку увагу приділяють політичні партії і фінансовим аспектам природоохоронної діяльності, як от податкова реформа, збільшення екологічних платежів та штрафів, запровадження податкових пільг для підприємств, які модернізують виробництво чи запроваджують екологічно чисті технології.

Цікавим є той факт, що програми політичних партій не залишають осторонь такі важливі природоохоронні питання як природно-заповідний фонд, ліси, збереження земельних та водних ресурсів, біорізноманіття.

Питання міжнародного співробітництва, виконання міжнародних угод у сфері охорони довкілля, адаптації до законодавства ЄС, виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, запровадження європейських стандартів, вирішення транскордонних екологічних проблем – теж є серед пріоритетів низки політичних партій.

Діаграма 2. Питання охорони довкілля у програмах політичних партій, що беруть участь у місцевих виборах в Україні у 2015 році

ВИСНОВКИ

Проведення дослідження екологічної складової програм на місцевих виборах 2015 року Ресурсно-аналітичним центром «Суспільство і довкілля» мало певні обмеження – у зв'язку з відсутністю у новому Законі України «Про місцеві вибори» вимоги подавати до Центральної виборчої комісії передвиборні програми довелося аналізувати будь-які доступні програмні документи політичних партій, що беруть участь у виборах.

Відсоток партій, яких турбує питання охорони довкілля і вони мають намір здійснювати кроки в цьому напрямку, далеко не оптимістичний – лише 52 партії із 132, що беруть участь у цьогорічних місцевих виборах. Ускладнюється ця ситуація і тим фактом, що 21 програмний документ містить лише мінімальні чи декларативні положення щодо охорони довкілля. Цілісним комплексним баченням екологічної проблематики та відображенням шляхів вирішення таких проблем можуть похвалитись щонайбільше чотири партії.

Деякі політичні партії прямо зазначають у своїх програмах про діяльність на місцевому рівні (наприклад, політична партія «Демократичний альянс», політична партія «Українське об'єднання патріотів – УКРОП», Політична партія «Союз лівих

сил»), що є надзвичайно важливо для розуміння їх бачення роботи у місцевих органах влади.

Тематичне охоплення програм з екологічної точки зору досить широке – від національного рівня (адаптація законодавства, екологічна безпека, закріплення прав в Конституції) до пов'язаних з місцевою інфраструктурою питань (водопостачання, сміття).

Найпопулярнішими екологічними питаннями в програмах політичних партій, що беруть участь у місцевих виборах є екологічна безпека, «зелена» економіка, відходи, альтернативна енергетика, фінансові аспекти охорони довкілля, ресурсоефективність, сталий розвиток, охорона земельних ресурсів, вода, природно-заповідний фонд, ліси, екологічно чисті продукти, відповідальність за забруднення довкілля, впровадження європейських стандартів охорони довкілля та інші.

Часто політичні партії включають в свої програмні документи не суто природоохоронні питання, а такі, що інтегровані в інші сфери суспільного життя. Це такі питання, як економіка, енергетика, сталий розвиток (економічні, соціальні та екологічні питання), будівництво житла, охорони здоров'я, фінанси та ін.

Додаток 1. Перелік партій, що беруть участь у місцевих виборах 2015 року¹

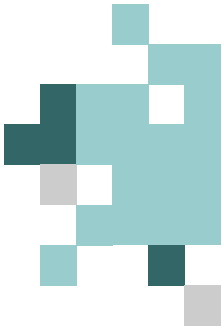
1. *Аграрна партія України*
2. *Всеукраїнська партія духовності і патріотизму*
3. Всеукраїнська Чорнобильська Народна Партія «За добробут та соціальний захист народу»
4. Демократична партія угорців України
5. *Молодіжна партія України*
6. *Народна Партія*
7. Народно-демократична партія
8. Партія «Блок «Петра Порошенка «Солідарність»»
9. Партія ветеранів Афганістану
10. Партія «Відродження»
11. *Партія Вільних демократів*
12. Партія «Громадянська солідарність»
13. Партія «Жінки України»
14. Партія «За Права Людини»
15. *Партія захисників Вітчизни*
16. Партія Зелених України
17. *Партія Пенсіонерів України*
18. Партія промисловців і підприємців України
19. Партія Сергія Тігіпка «Сильна Україна»
20. *Партія «Солідарність жінок України»*
21. *Партія «Справедливість»*
22. Партія Християнсько-Демократичний Союз
23. *Патріотична партія України*
24. Політична партія «АВТО-МАЙДАН»
25. Політична партія «Альтернатива»
26. Політична партія «Блок Геннадія Чекіти «За справедливість»»
27. Політична партія «Блок Дарта Вейдера»
28. Політична партія «Блок за зміни»
29. Політична партія «Відродження України»
30. Політична партія «Вінницька Європейська Стратегія»
31. Політична партія «Волонтерська Партія України»
32. *Політична партія «Воля»*
33. Політична партія «Воля народу»
34. *Політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»*
35. Політична партія «Всеукраїнське об'єднання «Відродження України»
36. Політична партія «Всеукраїнське об'єднання «Громада»
37. Політична партія «Всеукраїнське об'єднання «Громадський контроль»
38. *Політична партія Всеукраїнське об'єднання «Свобода»*
39. Політична партія «Всеукраїнське об'єднання «Центр»
40. Політична партія Всеукраїнське об'єднання Черкащани»
41. Політична партія «Гідність»
42. Політична партія «Громадський рух «Народний контроль»
43. *Політична партія «Громадянська позиція»*
44. *Політична партія «Громадянський рух «Спільна Справа»*
45. *Політична партія ДемАльянс (Демократичний альянс)*
46. Політична партія «Діти війни «Народна партія України»
47. Політична партія «Добрий Самарянин»
48. Політична партія «Довіряй Ділам»
49. Політична партія «Дружба»
50. *Політична партія «Європейська партія України»*
51. Політична партія «Єдина сила»
52. *Політична партія «Єдиний центр»*
53. Політична партія «За Кернеса» (за конструктивні економічні реформи, несприйняття екстремізму, спротив авторитаризму!)»

¹ Курсивом позначено партії, які мають у своїх програмах екологічну складову

54. Політична партія «За конкретні справи»
55. Політична партія «За Україну!»
56. Політична партія «Зелений Тризуб»
57. Політична партія «Зелені»
58. Політична партія «Інтернет партія України»
59. Політична партія Конгрес Українських Націоналістів
60. Політична партія «Конкретних справ»
61. Політична партія «Контроль. Порядок. Справедливість»
62. Політична партія «Майбутнє країни»
63. Політична партія «Мерітократична партія України»
64. Політична партія «Молодь до влади»
65. Політична партія «Народна опозиція»
66. Політичний партія Народний Рух України
67. Політична партія «Народно-трудоий союз України»
68. Політична партія «Національна Демократична партія України»
69. Політична партія «Національний Рух»
70. Політична партія «Наш край»
71. Політична партія «Наша Земля»
72. Політична партія «Нова держава»
73. Політична партія «Нова політика»
74. Політична партія «Нове життя»
75. Демократична партія України
76. Всеукраїнське політичне об'єднання «Жінки за майбутнє»
77. «КМКС» Партія угорців України
78. Ліберальна партія України
79. Ліберально-демократична партія України
80. Українська республіканська партія
81. Українська партія честі, боротьби з корупцією та організованою злочинністю
82. Українська партія «Зелена планета»
83. Українська партія «Єдність»
84. Українська партія
85. Українська народна партія
86. Українська морська партія Сергія Ківалова
87. Соціально-християнська партія
88. Соціал-демократична партія України (об'єднана)
89. Соціал-демократична партія України
90. Слов'янська партія
91. Селянська партія України
92. Радикальна партія Олега Ляшка
93. Політична партія «5.10»
94. Політична партія «УНА-УНСО»
95. Політична партія «Українське об'єднання патріотів «УКРОП»
96. Політична партія «Українська православна асамблея»
97. Політична партія «Українська перспектива»
98. Політична партія «Українська галицька партія»
99. Політична партія «Україна соборна»
100. Політична партія «Третя сила»
101. Політична партія «Спільна дія»
102. Політична партія «Союз Лівих Сил»
103. Політична партія «Соціальна партія України»
104. Політична партія «Соціал-Патріотична Асамблея Слов'ян»
105. Політична партія «Соціалісти»
106. Політична партія «Солідарність правих сил»
107. Політична партія «Совість України»
108. Політична партія «Сила людей»
109. Політична партія «Сила і честь»
110. Політична партія «Сила громад»
111. Політична партія «Самопоміч»
112. Політична партія «Рух за реформи»
113. Політична партія «Рідний дім»
114. Політична партія «Рідне місто»
115. Політична партія «Рідна країна»

116. Політична партія «Республіканська платформа»
117. Політична партія «Республіканська партія»
118. Політична партія «Республіка»
119. Політична партія «Прогрес»
120. Політична партія «Право народу»
121. Політична партія «Поруч»
122. Політична партія «Піратська партія України»
123. Політична партія «Патріотичний рух»
124. *Політична партія «Патріот»*
125. Політична партія «Партія рішучих громадян»

126. Політична партія «Партія простих людей Сергія Капліна»
127. *Політична партія «Партія місцевого самоврядування»*
128. Політична партія «Партія економічного відродження України»
129. Політична партія «Офіцерський корпус»
130. Політична партія «Опозиційний блок»
131. *Політична партія «Об'єднання «Самопоміч»*
132. Політична партія «Нові обличчя»

Ресурсно-аналітичний центр
“Суспільство і довкілля” –
неприбуткова громадська
аналітична організація.

Наша місія:
Довкілля 3D -
актуальна аналітика
задля якісних змін у
суспільстві.

Наша візія:
Довкілля і людина є
в центрі державної
політики.

Контакти:
вул.Сахарова 42,
кім.509, м.Львів
+38 (032) 242 22 84
office@rac.org.ua
www.rac.org.ua

Про авторів

Аналітичний документ «Екологічна складова програм політичних партій, що беруть участь у місцевих виборах в Україні у 2015 році» підготовлений Андрусевич Наталією та Хомяковою Ольгою.

Андрусевич Наталія є Головою Правління Ресурсно-аналітичного центру «Суспільство і довкілля», експертом з екологічної політики, європейської політики з питань довкілля, європейського права навколишнього середовища, адаптації національного законодавства до права ЄС та відносин Україна-ЄС.

Хомякова Ольга є молодшим аналітиком Ресурсно-аналітичного центру «Суспільство і довкілля», експертом з питань стратегічної екологічної оцінки, зеленого зростання.

Авторські права на цей аналітичний документ належать ГО «Ресурсно-аналітичний центр «Суспільство і довкілля». Будь-яке використання, окрім загальноприйнятих наукових норм цитування, інформації, що відображає зміст цього аналітичного документу, без письмової згоди Ресурсно-аналітичного центру «Суспільство і довкілля» забороняється. Посилання на джерело: **“Екологічна складова програм політичних партій, що беруть участь у місцевих виборах в Україні у 2015 році. Аналітичний документ. 21 жовтня 2015 року. Ресурсно-аналітичний центр «Суспільство і довкілля”**”.

© Ресурсно-аналітичний центр “Суспільство і довкілля”, 2015.